

Nr 61.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, ävensom två ämnet berörande motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 13 mars avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr. 173, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Härigenom förordnas, att första stycket av 35 § lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Ärligen skall vägsyn hållas av landsfiskal med biträde av två nämndemän, dock att beträffande väg, som övertagits till underhåll medelst vägkassan, dylik syn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befallningshavande på given anledning därom för visst år förordnar. Vägsyn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller med avseende på skiljaktiga förhållanden varder, efter landstingets hörande, av Konungens befallningshavande bestämd för hela länet eller delar därav.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Motioner.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen väckta till utskottet hänvisade likalydande motioner, I: 141 av herr *Löfvander* och II: 222 av herr *Nilsson* i Hörby, i vilka hemställts, att riksdagen ville besluta sådan ändring av 35 § i lagen den 23 oktober 1891, att landsfiskals befogenhet att i vägdistrikt, där vägunderhållet utföres medelst vägkassan, i samband med vägsyn företaga lega undanröjes, och att landsfiskals befogenhet att vidtaga åtgärder härutinnan inskränkes till en anmälan till länsstyrelsen, som har att efter vägingenjörens i länet hörande vidtaga åtgärder i syfte att få av vägsynenämnd påtalade brister avhjälpta.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, hänvisas till motionerna.

*Gällande
bestämmelser
rörande tillsyn
å väghållningen.*

1891 års väglag vilar på den principen, att vägunderhållet in natura, d. v. s. arbetet för vägs hållande i laggillt skick, åligger jordbruksfastigheterna på landet och skall utgöras efter vägdelning (7 §).

Bestämmelserna angående tillsyn å väghållningen återfinnas i 34 och 35 §§ av gällande väglag och innehålla huvudsakligen följande: Länsstyrelsen tillkommer att övervaka vägarnas behöriga underhåll och vidtaga därför erforderliga åtgärder. Närmast under länsstyrelsen utövas tillsynen över vägväsendet av landsfiskalen med biträde av fjärdingsmän i enlighet med väglagen och de särskilda föreskrifter, som av länsstyrelsen meddelas. Ärligen skall vägsyn hållas av landsfiskal med biträde av två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som länsstyrelsen bestämt. Det ankommer på vägstämman att besluta, att, till utrönande av huruvida vid vägsynen befunna brister blivit avhjälpta, formlig efterbesiktning skall äga rum. Sådan besiktning förrättas av landsfiskalen med två nämndemän. Vägsyn och formlig efterbesiktning skola i viss ordning på förhand kungöras. Protokoll skall vid dessa förrättningar föras, vari bland annat befunna brister samt sätet och den uppskattade kostnaden för deras avhjälpande antecknas. Dessa protokoll skola i stadgad ordning hållas tillgängliga för de väghållningsskyldiga och i vad angår vägunderhåll, som åligger vägkassan, delgivas vägstyrelsen. Påsynade brister skola inom stadgad tid botas, vid äventyr av böter samt påföljd därjämte, att bristerna mot lega avhjälpas. Stanna vid vägsyn eller formlig efterbesiktning förrättningsmännen i olika meningar, gäller vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälle landsfiskalens. Tillfälliga emellan de årliga vägsynerna uppkomna brister skola, där saken sådant uppskov tåla kan, väghållare eller vägfogde anmanas att inom viss kort tid avhjälpas vid äventyr som ovan är nämnt. Försittes denna tid, eller är bristen av beskaffenhet att dröjsmål med dess avhjälpande kan medföra våda för vägfärande, skall landsfiskalen ofördröjligen på lämpligt sätt låta bota skadan.

Enligt det vid 1922 års riksdag framlagda förslaget till ny väglag — vilket bland annat avsåg avskaffande av vägunderhållet in natura samt vägdistriktens utvidgande till att omfatta landstingsområdena ävensom inrättande hos vägstyrelserna av befattningar för tekniskt utbildad personal (vägdirektör, vägmästare) — skulle tillsynen å väghållningen delas mellan länsstyrelserna (med biträde av landsfiskalerna) och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, sistnämnda styrelse med uppgift att utöva den allmänna tillsynen över att väghållningen utfördes på ett i tekniskt avseende tillfredsställande sätt. Härvid förutsattes, att den lokala tillsynen komme att få en helt annan karaktär än dittills samt allenast bestå i ett konstaterande av brist, utan angivande av sättet för dess botande.

Sedan emellertid 1922 års lagförslag fallit, har tid efter annan inom riksdagen motionsvis gjorts framställning om ändrade bestämmelser rörande tillsynen å vägunderhållet.

Sålunda väcktes vid 1925, 1926 och 1928 års riksdagar motioner i frågan. I anledning av de år 1928 väckta motionerna tillstyrkte jordbruksutskottet en förutsättningslös utredning i ämnet och riksdagen anhöll med bifall till utskottets förslag i skrivelse (nr 171) till Kungl. Maj:t om utredning i syfte att erhålla av numera rådande förhållanden betingade ändrade bestämmelser rörande det allmännas tillsyn å väghållningen samt framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Sagda riksdagsskrivelse har överlämnats till behandling hos de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1929 tillkallade vägsakkunniga. Av dessa sakkunnigas direktiv framgår bland annat, att om och i den mån det under utredningens bedrivande skulle visa sig lämpligt att redan före arbetets avslutande på en eller annan punkt göra ändring i eller tillägg till nu gällande bestämmelser i ämnet, borde förslag i sådant hänseende avgivas.

Statens organisationsnämnd har med skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 mars 1931 överlämnat förslag till ändring i lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, avseende upphävande av nu gällande ovillkorliga föreskrift att årlig vägsyn skall hållas, även där väg övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Såsom framgår av förevarande proposition har organisationsnämnden rörande anledningen till att förevarande fråga av nämnden upptagits till handläggning anført i huvudsak följande:

Under nämndens överväganden rörande förenklingar och besparingar inom statsförvaltningen hade uppmärksamheten fästs vid bland annat möjligheten av att avskaffa eller begränsa de nuvarande av landsfiskal med biträde av två nämndemän företagna årliga vägsynerna med eventuellt åtföljande efterbesiktningar. Från olika håll hade i sådant hänseende för nämnden framhållits, dels att, sedan i de allra flesta vägdistrikten i riket väghållningen numera övertagits av vägkassorna, vägsynernas

*Tidigare
förslag om
ändring i
gällande
bestämmelser.*

*Framställ-
ning från
statens or-
ganisations-
nämnd.*

ursprungliga uppgifter avsevärt beskurits och dels att från och med 1 juli 1930 innehavarna av de nyinrättade vägingenjörsbefattningarna i länen utövade en ändamålsenligare kontrollverksamhet uti förevarande avseende än som varit för vägsynenämnderna möjlig. En i anledning av nämnda påpekanden inom organisationsnämnden företagen preliminär utredning hade omedelbart givit vid handen, att vägsynerna, sådana de nu vore anordnade, syntes hava en skäligen obetydlig uppgift att fylla i de fall, där väghållningsdistriktet övertagit vägunderhållet, något som numera skett i så gott som samtliga rikets 379 vägdistrikt. Vidare hade av den preliminära utredningen framgått, att kostnaderna för de årligen återkommande vägsynerna steg till icke oväsentliga belopp. Enbart för budgetåret 1929/1930 hade sålunda till förrättningsmännen utgående reseersättningar för samtliga vägsyner i riket uppgått till sammanlagt 186,000 kronor, därav cirka 132,000 kronor utgått direkt av statsmedel och resten utbetalats genom vägkassorna.

1929 års
vägsakkunniga.

Av propositionen framgår vidare att organisationsnämnden i anledning härav satt sig i förbindelse med 1929 års vägsakkunniga, vilka angivit vissa riktlinjer för lösning av frågan.

Organisationsnämndens promemoria och utkast till lagändring.

Inom organisationsnämnden har därefter upprättats en promemoria i ämnet, vid vilken tillika fogats ett utkast till ändring i 35 § väglagen av innehåll att beträffande väg, som övertagits till underhåll medelst vägkassan, vägsyn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befallningshavande, på hemställan av vägstyrelsen eller landsfiskalen eller enskild markägare, i varje särskilt fall därom för visst år förordnar. I denna promemoria — vilken jämlikt åtföljande utkast till lagändring är fogad såsom bilaga till propositionen — har nämnden anslutit sig till de riktlinjer, som angivits av 1929 års vägsakkunniga. Sålunda har nämnden funnit det vara mindre lämpligt att nu avskaffa eller ens inskränka vägsynerna beträffande sådana vägdistrikt, där naturavväghållning ännu helt eller delvis tillämpades. Men ej heller beträffande de distrikt, där väghållningen helt övertagits av vägkassorna, har nämnden ansett vägsynerna kunna helt och hållet avskaffas. De tvistefrågor, som det enligt väglagens 24, 25, 68 och 69 §§ ankomme på vägsynenämnden att i förekommande fall avgöra (angående beslut om borttagande av träd, buskar, upplag och andra anordningar samt om tillstånd till snöskärms uppsättande ävensom härmed sammanhängande skadeersättningsfrågor), syntes nämligen icke lämpligen böra utan avvaktan på den nya väglagstiftningen läggas på något annat organ. Däremot har nämnden funnit ett lättande på den ovillkorliga bestämmelsen i väglagens 35 §, att vägsyn skall hållas årligen, kunna å ena sidan ske utan någon nämnvärd olägenhet och å andra sidan på ett verkningsfullt sätt tillgodose de besparingssynpunkter, som varit anledningen till frågans upptagande. Vägsyn skulle sålunda enligt nämndens förslag icke hållas i annat fall än då — på grund av uppkomsten av en sådan situation, som omförmäles i 24,

25, 68 eller 69 § väglagen, eller eljest — sådant visade sig vara av behovet påkallat, något som det skulle ankomma på länsstyrelsen att för varje särskilt fall bedöma. Att en sådan anordning skulle komma att medföra, att de allra flesta nu med rätta såsom onödiga betecknade vägsyner skulle försvinna, har nämnden ansett sig kunna antaga.

Över berörda promemoria och författningsförslag har nämnden inhämtat yttranden från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt länsstyrelserna, varjämte Svenska vägföreningen och Svenska vägstyrelsernas förbund beretts tillfälle uttala sig. I de inkomna yttrandena har organisationsnämndens förslag så gott som enhälligt i huvudsak tillstyrkts. Ett par smärre jämkningar hava emellertid föreslagits.

Sålunda hava ett stort antal av de hörda myndigheterna framhållit, att det borde stå länsstyrelse öppet att föreskriva vägsyns hållande även i andra fall än då vägstyrelsen, landsfiskalen eller enskild markägare där- om gjort hemställan.

I flera av de inkomna yttrandena har vidare framhållits, att tiden för de vägsyner, som skola hållas allenast efter länsstyrelsens förordnande, icke borde i likhet med de obligatoriska vägsynerna vara begränsad till »tidigt på våren eller sent på hösten». Såsom skäl härför har uttalats, bland annat, att vägsynernas uppgift hädanefter till stor del komme att bestå i att föreskriva borttagande eller kvistande av träd och buskar, vilka hindrade fri sikt, men att sådana hinder icke kunde tillfyllest bedömas annat än då träd och buskar äro lövklädda.

I anledning av de gjorda erinringarna därom, att länsstyrelse borde äga föreskriva vägsyns hållande även då framställning därom icke gjorts, har organisationsnämnden i sin förenämnda skrivelse framhållit, att det remitterade förslaget innehåll i denna del förestavats huvudsakligen av en strävan att förekomma, att länsstyrelserna skulle anse sig böra med avseende å de särskilda vägarna för varje år ex officio pröva, huruvida vägsyn vore behövlig eller icke, något som givetvis skulle medföra ett avsevärt arbete. Nämnden ansåge sig emellertid böra på grund av de gjorda erinringarna föreslå, att lagtexten i denna del gäves det innehåll, att länsstyrelsen skulle över huvud, då den funne anledning därtill förekomma, kunna förordna om vägsyns hållande. En sådan omredigering torde också enligt nämndens mening tillgodose det syftemål, som nämnden med den ursprungliga formuleringen velat vinna.

Beträffande vad i vissa yttranden erinrats om tiden för vägsyns hållande har organisationsnämnden förklarat sig icke kunna fränkänna de framförda synpunkterna sakligt berättigande. Då nämnden emellertid icke ansett sig böra föreslå en ändring i bestämmelserna angående tiden för vägsyns hållande ens beträffande sådana syner, som skola hållas allenast efter länsstyrelsens förordnande, hade detta, enligt vad nämnden meddelat, huvudsakligen berott därpå, att ett förslag härom icke betinga-

Yttrande av
myndigheter
m. fl.

des av de synpunkter, som nämnden hade att företräda, utan helt fölle inom det sakliga området för 1929 års vägsakkunnigas arbetsuppgifter. Ett borttagande redan nu av tidsbestämmelsen för de årliga vägsynerna skulle vara ägnat att i viss mån föregripa dessa sakkunnigas arbete.

I anslutning till det anförda har organisationsnämnden omarbetat lagförslaget till den lydelse, vari Kungl. Maj:t nu framlagt detsamma.

Med åberopande av vad i ärendet förekommit och under hänvisning till den icke ringa besparing, som förslagets snara genomförande skulle innebära för det allmänna, har organisationsnämnden hemställt, att Kungl. Maj:t måtte efter lagrådets hörande för 1931 års riksdag framlägga det av nämnden sålunda upprättade lagförslaget.

Departements-
chefen.

Departementschefen hade anfört följande:

»Förevarande, av statens organisationsnämnd framlagda förslag om ändring i väglagens bestämmelser angående hållande av vägsyn utgår från att det nuvarande vägsyneförfarandet väsentligen förlorat sin betydelse beträffande de vägdistrikt, i vilka vägunderhållet övertagits av vägkassan, och att för kontroll å vägunderhållet nya och ändamålsenligare organ tillskapats genom den vägorganisation, som gäller från och med den 1 juli 1930. Med hänsyn härtill och då vägsyneförfarandet för såväl vägdistrikten som staten är förenat med kostnader, vilka sammanlagda för hela landet uppgå till betydande belopp, har nämnden ur de synpunkter, den har att företräda, ifrågasatt att utan avvaktan å slutförandet av pågående arbete med revision av gällande lagstiftning angående de allmänna vägarna sådan ändring vidtages i oförmälda bestämmelser, att beträffande vägdistrikt med vägkasseunderhåll vägsyn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befallningshavande på given anledning därom för visst år förordnar. Till vad nämnden härutinnan anfört och föreslagit, vilket i stort sett enstämmigt och förbehållslöst biträts av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, kan jag helt ansluta mig. Mot den närmare utformning, som nämnden givit åt förslaget, har jag ej heller funnit anledning till erinran.

Under ärendets behandling har även uppkommit fråga om ändring av bestämmelserna angående tid för vägsyns hållande, i vad avser vägdistrikt, varom nu är fråga. Lika med organisationsnämnden anser jag emellertid, att prövning av detta spörsmål lämpligen bör ske i samband med nyssnämnda allmänna revision av väglagen.»

Utskottet.

Såsom i ärendet framhålles hava bestämmelserna om vägsyn väsentligen förlorat sin betydelse beträffande de vägdistrikt, i vilka vägunderhållet övertagits av vägkassan, och genom den vägorganisation, som gäller från och med den 1 juli 1930, har tillskapats bättre möjligheter för kontroll å vägunderhållet. Då den lagändring, som nu föreslagits, torde komma att medföra, att de flesta vägsynerna försvinna och såväl staten som

vägdistrikten härigenom befrias från icke obetydliga utgifter för ett icke nödvändigt ändamål, anser utskottet goda skäl tala för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Vad beträffar de förevarande motionerna så torde uppenbarligen vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag även motionärernas syftemål praktiskt taget vara helt uppnått. Vid sådant förhållande torde alltså icke någon särskild lagändring härutinnan vara erforderlig.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition;

2) att motionerna I:141 och II:222 må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført och hemställt.

Stockholm den 23 april 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 59.
